

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 54/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om planering av och statsan- del för social- och hälsovården

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 25 oktober 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (RP 236/2006 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Lauri Pelkonen, social- och hälsovårdsministeriet
- forskarprofessor Arpo Aromaa, Folkhälsoinstitutet

- överdirektör Mauno Konttinen, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- överinspektör Hanna Ahonen, länsstyrelsen i Södra Finlands län
- direktör Kirsi Nousiainen, huvudstadsregionens finska kompetenscentrum inom det sociala området, SOCCA
- utvecklingschef Sirkka-Liisa Karhunen, Finlands Kommunförbund
- utvecklingschef Marja Vuorinen, Centralförbundet för Socialskydd och Hälsa.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras. Det mål- och verksamhetsprogram för social- och hälsovården som statsrådet godkänner för en period på fyra år föreslås bli ersatt med ett nytt nationellt utvecklingsprogram för social- och hälsovården. Statsrådet ska även i fortsättningen godkänna programdokumentet för en period på fyra år. Genom programdokumentet preciseras och förverkligas regeringspro-

grammets social- och hälsovårdspolitiska mål. Avsikten är att programledningen stärks inom styrningssystemet för social- och hälsovården så att styrningen tydligare grundar sig på nationellt fastställda mål och åtgärder som stöder målen.

I propositionen föreslås därutöver att statsrådet för beredningen av programmet och koordineringen av genomförandet tillsätter en lagstadgad delegation för social- och hälsovården.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

I propositionen föreslås att mål- och verksamhetsprogrammet för social- och hälsovården ersätts med ett nationellt utvecklingsprogram. Enligt vissa bedömningar har mål- och verksamhetsprogrammet haft liten direkteffekt på de kommunala social- och hälsovårdstjänsterna. Dessutom har det kalkylerade statsandelssystemet inte i tillräckligt hög grad styrt kommunerna att satsa på verksamhet som ingår i de riktäckande målen. Sedan statsandelsreformen på 1990-talet har staten fått en starkare styrande roll i vissa fall. Staten har tillfört klienterna inom social- och hälsovården en starkare ställning och ändrat speciallagstiftningen. I samband med kommun- och servicestrukturreformen är det tänkt att statsandelarna till förvaltningarna slås ihop. Det i sin tur ställer nya krav på förbättringar i styr- och utvärderingssystemet. Förslaget att ersätta mål- och verksamhetsprogrammet med ett nationellt utvecklingsprogram är det första steget i en reform av styrningen inom social- och hälsovården. I det andra steget kommer statsandelssystemet för utvecklingsverksamheten att ses över och finansieringen av utvecklingsprojekt kopplas ihop med målen för den permanenta utvecklingsverksamheten.

I utvecklingsprogrammet preciseras de social- och hälsovårdspolitiska målen i regeringsprogrammet. Samtidigt samordnas utvecklingsprogrammet med basserviceprogrammet. Med hjälp av utvecklingsprogrammet kan en simultan utveckling av social- och hälsovården komprimeras och utvecklingsarbetet bli mer långsiktigt, målinriktat och effektivt. Utvecklingsprogrammet tillåter att verksamheten styrs mer metodiskt och resultaten av utvecklingsarbetet utnyttjas dels när mål och prioriteringar läggs upp, dels i arbetet ute på fältet. Syftet är att styrmekanismen ska vara tydligare och tillåta mer insyn för de som behöver den. Det är angeläget, understryker utskottet, att styrmekanismen anpassas till genomförandet och verkställigheten av kommun- och servicestrukturreformen, det vill säga kan införas i början av 2008. Den föreslagna pro-

gramstyrningen ger bättre möjligheter att utvärdera utvecklingsbehoven. Information om insatser för att främja välbefinnande och hälsa och utveckla servicesystemet bör utnyttjas fullt ut så långt det är möjligt, påpekar utskottet. I forsknings- och utvecklingsarbetet kan framöver mer aktuell information som genereras med hjälp av elektroniska klientdatasystem utnyttjas. Statsunderstöden kan användas till att finansiera utvecklingsarbete med särskild nationell relevans.

Det behövs en nationell delegation för social- och hälsovården som sammanställer och genomför målen inom social- och hälsovården. För delegationens arbete och också för en framgångsrik programstyrning är det viktigt att arbetet är ordnat så att delegationen kan arbeta med att engagera aktörer både inom centralförvaltningen och inom social- och hälsovården för målen i utvecklingsprogrammet. Regeringen föreslår att den nationella delegationen ska kunna få regionala ledningsgrupper till sin hjälp. Utskottet menar att ledningsgrupperna bör vara mycket brett sammansatta och inte ha uppdrag som sammanfaller med andra regionala samarbetsorgan.

Utvecklingsprogrammet anger de viktigaste målen för social- och hälsovårdspolitiken, prioriterade områden inom utveckling och övervakning för programperioden, likaså de viktigaste reform- och lagstiftningsprojekten, anvisningar och riktlinjer. Delegationen ska kunna lägga fram förslag för social- och hälsovårdsministeriet till rekommendationer och anvisningar som kan främja och stödja måluppfyllelsen. Varken utvecklingsprogrammet eller förslagen från delegationen är direkt förpliktande för aktörerna inom social- och hälsovården, påpekar utskottet. Förpliktande bestämmelser måste i förekommande fall utfärdas med stöd av behörig lagstiftning.

Detaljmotivering

5 §. *Det nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården.* Enligt 2 mom. kan anvisningar och åtgärdsrekommendationer som

stöder uppfyllelsen av målen i det nationella utvecklingsprogrammet ses över årligen av särskilda skäl. Utskottet föreslår en precisering som innebär att den årliga översynen ska gälla avsnittet om åtgärder och inte själva anvisningarna och rekommendationerna eftersom de meddelas särskilt och ses över i förekommande fall.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslaget i övrigt godkänns enligt propositionen men 5 § med följande ändringar:

Helsingfors den 16 januari 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löw /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent

Utskottets ändringsförslag

5 §

Det nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården

(1 mom. som i RP)

Det nationella utvecklingsprogrammet kan i fråga om åtgärderna till stöd för måluppfyllelsen ses över årligen. I övrigt kan det nationella utvecklingsprogrammet ändras av särskilda skäl.

(3 mom. som i RP).

Aila Paloniemi /cent
Paula Risikko /saml
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.